

IZVRŠBA Z VERODOSTOJNO LISTINO V TEORIJI IN PRAKSI:
s konkretnimi vzorci in nasveti upniku

Martina Horvat, Nina Guzej

**IZVRŠBA Z VERODOSTOJNO LISTINO V TEORIJI IN PRAKSI –
s konkretnimi vzorci in nasveti upniku**

Avtorici: Martina Horvat, Nina Guzej

Urednica: Martina Horvat

Oblikovanje ovitka: Scorpio team

Prelom: Tiskarne Pleško

Pregled in lektura: dr. Darinka Verdonik, prof. slov.

Izdalo in založilo: Založniško podjetje De VESTA

Za založbo: Zlatko Weingerl

Tisk: Tiskarna Pleško

Naklada – 1. izdaja: 333

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

347.952(035)

HORVAT, Martina

Izvršba z verodostojno listino v teoriji in
praksi : s konkretnimi vzorci in nasveti upniku /
Martina Horvat, Nina Guzej. - 1. izd. - Maribor :
De Vesta, 2010

ISBN 978-961-6794-03-9

1. Guzej, Nina

COBISS.SI-ID 64750593

Martina Horvat
Nina Guzej

**IZVRŠBA Z VERODOSTOJNO
LISTINO V TEORIJI IN PRAKSI:
s konkretnimi vzorci in nasveti upniku**

Maribor 2010

PREDGOVOR

S plačilno nedisciplino se v življenju zagotovo sreča vsakdo. Nekdo na eni strani kot upnik, drugi na nasprotni strani kot dolžnik. V podjetjih se je vedno treba ukvarjati s to problematiko, ki je lahko ob nepoznavanju prava zelo težavna. Tako se morajo različni upniki soočiti tudi s pravnimi problemi. Potrebe prakse so naju navdušile, da pripraviva knjigo, ki bo upnikom v pomoč v različnih konkretnih situacijah, hkrati pa bo z vnosom teoretičnega dela tudi drugim bralcem pripomogla k boljšemu razumevanju posameznih pravnih institutov oziroma obravnavane materije.

Knjiga, ki je pred vami, je lahko v pomoč vsakomur, ki se kakorkoli ukvarja z izvršilnim postopkom na podlagi verodostojne listine. Knjiga ob teoretičnih razlagah ves čas sproti daje upniku konkretne nasvete, ga opozarja na pasti in predlaga rešitve za morebitne problematične situacije. Ob posameznem institutu tudi vodi skozi že izoblikovano sodno prakso. Pri vlaganju izvršilnih postopkov preko simultane slikovnega prikaza postopno zelo natančno prikaže oba načina vložitve predlogov in vse korake, potrebne za vstop v sistem. Pri vseh procesnih dejanjih, ki jih lahko opravi upnik v postopku, prilaga tudi vzorce različnih vlog, ki so prilagojeni konkretnim situacijam.

Področje izvršb je tisto področje, ki že vrsto let doživlja korenite spremembe. Spremembe se ves čas uvajajo s sprejemom novih predpisov, in sicer z enotnim ciljem: vzpostaviti sistem, ki lahko zagotovi učinkovito izvršbo. Izvršbe so bile v preteklosti vedno predmet kritike, saj je bil na tem področju pripad zadev najvišji, najvišji pa je bil tudi odstotek sodnih zaostankov. Tako je bilo nujno korenito poseči v sistem. Z uvedbo sodobne tehnologije tudi v sodne postopke so se rezultati v zadnjih letih bistveno izboljšali vsaj v prvi fazi izvršbe.

KAZALO

PREDGOVOR	5
UVOD	13
I. DEL	15
1. NA SPLOŠNO O IZVRŠBI ZA IZTERJAVO DENARNIH TERJATEV	17
1.1 SPLOŠNO O IZVRŠILNEM POSTOPKU	17
1.2 IZVRŠILNI POSTOPEK NA PODLAGI VERODOSTOJNE LISTINE ...	18
1.3 PRILAGAJANJE ZAKONODAJE	19
1.3.1 Projekt Lukenda	19
1.3.2 Zakon o izvršbi in zavarovanju	20
1.3.3 Pravilnik kot podzakonski akt	21
1.3.4 Subsidiarna uporaba Zakona o pravnem postopku	22
1.3.5 Zakon o sodiščih	24
1.3.6 Zakon o sodnih taksah (ZST-1)	26
1.3.6.1 Oprostitev plačila sodne takse	30
1.3.7 Zakon o varstvu osebnih podatkov	37
1.3.8 Pravilniki, ki se nanašajo na področje izvršiteljev	38
2. POSEBNOSTI IZVRŠBE NA PODLAGI VERODOSTOJNE LISTINE	39
2.1 POJEM VERODOSTOJNE LISTINE	39
2.2 SEDEŽ IN PRISTOJNOST CENTRALNEGA ODDELKA ZA IZVRŠBO NA PODLAGI VERODOSTOJNE LISTINE	43
2.2.1. Sedež	43
2.2.2. Pristojnost	44
2.3 OBVEZNI OBRAZCI IN AVTOMATIZACIJA POSTOPKA	47
2.4 ODGOVORNOST UPNIKA	49
2.5 ZASTARANJE TERJATEV	51
2.6 POIZVEDBE O DOLŽNIKU PRED VLOŽITVIJO PREDLOGA ZA IZVRŠBO	54

2.6.1	Pridobivanje podatkov na podlagi Zakona o izvršbi in zavarovanju	54
2.6.2	Pridobivanje podatkov na podlagi Zakona o varstvu osebnih podatkov	55
2.7	ODVETNIK KOT POOBLAŠČENEC.....	58
2.8	VLOGA IZVRŠITELJA	59
2.8.1	Služba izvršitelja	60
2.8.2	Začetek opravljanja neposrednih dejanj izvršbe	62
2.8.3	Stroški izvršitelja	68
2.9	STROŠKI IZVRŠILNEGA POSTOPKA	72
2.9.1	Upravne takse in drugi materialni stroški	73
2.9.2	Sodna taksa.....	75
2.9.3	Predujem	79
2.9.4	Stroški za delo izvršitelja.....	79
2.9.5	Odvetniški stroški	80
2.9.6	Rok zahtevka za povrnitev stroškov	84
2.9.7	Pritožba zoper sklep o stroških.....	85
2.10	SREDSTVA IZVRŠBE ZA POPLAČILO DENARNE TERJATVE	86
2.10.1	Več sredstev izvršbe in novo izvršilno sredstvo	89
2.11	PREDMET IZVRŠBE IN NJEGOVE OMEJITVE	90
2.11.1	Omejitve in oprostitev pri izvršbi na premoženju	91
2.11.2	Omejitve in oprostitev pri izvršbi na denarno terjatev dolžnika.....	94
2.11.3	Omejitve in oprostitev pri izvršbi na dolžnikove nepremičnine	98
2.12	VRSTNI RED OPRAVE IZVRŠBE IN VRSTNI RED POPLAČILA.....	100
2.12.1	Hkratno izvrševanje sklepa o izvršbi in več izvršilnih sredstev	102
2.13	IZ IZVRŠILNEGA V PRAVDNI POSTOPEK	103
2.14	PREGLED UČINKOVITOSTI POSTOPKA IZVRŠBE NA PODLAGI VERODOSTOJNE LISTINE	106

II. DEL	111
1. VLOŽITEV PREDLOGA ZA IZVRŠBO NA PODALGI VERODOSTOJNE LISTINE	113
1.1 VLOŽITEV IZVRŠILNIH PREDLOGOV PRED INFORMATIZACIJO POSTOPKA	113
1.2 VLOŽITEV PREDLOGA ZA IZVRŠBO NA PAPIRNEM OBRAZCU	114
1.2.1 Postopek izpolnjevanja papirnega obrazca	116
1.2.2 Odpošiljanje papirnega obrazca	123
1.3 SISTEM ELEKTRONSKEGA VLAGANJA PREDLOGOV ZA IZVRŠBO	124
1.3.1 Uporaba spletnega servisa	125
1.3.1.1 Kvalificirano digitalno potrdilo	126
1.3.1.2 Pridobitev dovoljenj	131
1.3.1.3 Potek vložitve preko spletnega servisa	133
1.3.1.4 Vložitev predloga prek spletnega servisa	134
1.4 VSTOP PREK SPLETNEGA PORTALA.....	136
1.4.1 Vložitev predloga prek spletnega portala.....	137
1.4.2 Oddaja predloga in avtomatična kontrola podatkov	158
1.4.3 Plačilo sodne takse	159
1.4.4 Ponovno aktiviranje vrnjenih primerov.....	160
2 DOPOLNITEV ALI POPRAVEK PREDLOGA ZA IZVRŠBO	161
3 ZAVRŽENJE PREDLOGA ZA IZVRŠBO	164
III. DEL	167
1. IZVRŠILNI POSTOPEK PO IZDAJI SKELPA O IZVRŠBI	169
1.1 SKLEP O IZVRŠBI	169
1.2 VROČITEV PISANJ	173
1.2.1 Težave pri vročanju	179
1.2.1.1 Postopek ugotovitev dejanskega prebivališča	181
1.3 PRAVNA SREDSTVA	183
1.3.1 Ugovor zoper sklep o izvršbi	184
1.3.2 Pritožba	188
1.3.3 Vrnitev v prejšnje stanje.....	189

2	PRAVNOMOČNOST SKLEPA O IZVRŠBI	191
2.1	POTRDILO O PRAVNOMOČNOSTI IN NJEGOVI UČINKI	191
3	DODATNE STORITVE ELEKTRONSKEGA SISTEMA	194
IV. DEL	197
1.	OPRAVLJANJE IZVRŠBE.....	199
1.1	IZVRŠBA NA PREMIČNINE	199
1.2	IZVRŠBA NA DENARNO TERJATEV DOLŽNIKA	211
1.2.1	Izvršba na plačo in druge stalne denarne prejemke	214
1.2.2	Izvršba na dolžnikova denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet	218
1.3	IZVRŠBA NA TERJATEV, DA SE IZROČIJO ALI DOBAVIJO PREMIČNINE ALI DA SE IZROČI NEPREMIČNINA	221
1.4	IZVRŠBA NA DRUGE PREMOŽENJSKEA IN MATERIALNE PRAVICE.....	221
1.5	IZVRŠBA NA NEMATERIALIZIRANE VREDNOSTNE PAPIRJE.....	222
1.6	IZVRŠBA NA DELEŽ DRUŽBENIKA	224
1.7	IZVRŠBA NA NEPREMIČNINE	225
1.7.1	Izvršilna dejanja pri nepremičnini, a vpisani v ZK	229
2.	POIZVEDBE O DOLŽNIKU	235
2.1	SEZNAM DOLŽNIKOVEGA PREMOŽENJA (31. ČLEN) ZIZ).....	237
2.2	POIZVEDBE O DOLŽNIKOVEM PREMOŽENJU	238
2.2.1	Poizvedba o zaposlitvi	238
2.2.2	Poizvedba o transakcijskem računu.....	241
2.2.3	Poizvedba o nematerializiranih vrednostnih papirjih ...	243
2.2.4	Poizvedba o premičninah	245
2.2.5	Poizvedba o nepremičninah	247
2.2.6	Poizvedbe o dolžnikovem naslovu in njegovih identifikacijskih številkah.....	249

3. RAZŠIRITEV PREDLOGA ZA IZVRŠBO NA NOVO SREDSTVO IZVRŠBE.....	255
4. DRUGA UPNIKOVA DEJANJA	262
4.1 OBRAČUN DOLGA.....	262
4.2 MOŽNOST OBROČNEGA ODPLAČILA DOLGA	264
5. ODLOG IZVRŠBE	268
6. DELNI UMIK PREDLOGA ZA IZVRŠBO	273
7. PREKINITEV POSTOPKA	276
V. DEL.....	279
1. KONEC IZVRŠILNEGA POSTOPKA.....	281
2. NASPROTNA IZVRŠBA	287
SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE	289
SEZNAM PRAVNIH VIROV	290
SEZNAM ELEKTRONSKIH VIROV	291
SEZNAM SODNE PRAKSE	292
SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV.....	293
SEZNAM VZORCEV PREDLOGOV IN DRUGIH PISANJ	294
SEZNAM PRILOG	294
1. Zakon o izvršbi in zavarovanju – neuradno 1. prečiščeno besedilo (ZIZ-NPB7), z dne 17. 4. 2009	297
2. Pravilnik o obrazcih, vrstah izvršb in poteku avtomatiziranega izvršilnega postopka, z dne 7. decembra 2007	456
3. Pravilnik o opravljanju službe izvršitelja, z dne 21. 2. 2003	511
4. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o opravljanju službe izvršitelja, z dne 4. 8. 2006	589
5. Pravilnik o tarifi za plačilo dela izvršiteljev in o povračilu stroškov v zvezi z njihovim delom, z dne 21. 2. 2003.....	602
STVARNO KAZALO.....	615

UVOD

V pričujoči knjigi se bo uporabnik seznanil s temeljnimi pojmi izvršilnega postopka, kot ga najpogosteje doživljajo v praksi podjetja, ki se dnevno srečujejo s plačilno nedisciplino. Zato smo se osredotočili zgolj na izterjavo denarnih terjatev, ki jih upnik lahko izterja na podlagi verodostojne listine, s katerimi ti sicer tudi najpogosteje zahtevajo sodni postopek. Poleg teoretičnih obrazložitvev so upniku na voljo tudi praktični vzorci ter pojasnila o njihovi uporabi.

Knjiga je razdeljena na pet delov, in sicer tako, da po posameznih fazah izvršilnega postopka skuša upnika pripeljati od neporavnane terjatve do dokončnega poplačila ter ga pri tem usmerjati k praktičnim rešitvam, ki najučinkoviteje privedejo do uspešne izterjave. V vsakem poglavju so zajeta teoretična pojmovanja ter prikaz posameznega področja v praksi s konkretnimi primeri in simulacijami. Ob razlaganju teoretičnih pojmov so navedene tudi aktualne sodne odločbe višjih sodišč in Vrhovnega sodišča. V nadaljevanju knjige so priloženi vzorci predlogov za izvršbo, navodila za elektronsko vlaganje, navodila za papirno vlaganje, neuradno prečiščeno besedilo Zakona o izvršbi in zavarovanju, Pravilnik o vrstah izvršb in poteku avtomatiziranega izvršilnega postopka ter Pravilnik o opravljanju službe izvršitelja z novelo. V prilogah knjige je tako zajeta skoraj vsa potrebna zakonska podlaga, zato pričujoča knjiga prinaša enovito predstavitev celotnega področja izvršbe na podlagi verodostojne listine.

V prvem delu knjige je predstavljen izvršilni postopek na splošno, torej njegova narava, značilnosti in posebnosti izvršilnega postopka na podlagi verodostojne listine. V nadaljevanju so pojasnjeni osnovni pojmi, ki pripomorejo k lažjemu razumevanju celotnega področja. V tem poglavju je v svojih osnovnih značilnostih obdelana tudi vsa relevantna pravna podlaga. Podrobneje so predstavljene posebnosti izvršilnega postopka na podlagi verodostojne listine. Na kratko je povzeta ureditev pred

uveljavitvijo novega sistema, podrobno obrazložen sam pojem verodostojne listine, pojasnjena pristojnost sodišč, avtomatizacija postopka, uvedba obveznih tipiziranih obrazcev, odgovornost upnika, opravljanje poizvedb, zastaranje terjatev, vloga odvetnika in vloga izvršitelja. Podrobneje so razdelani vsi stroški, ki nastanejo v izvršilnem postopku. V nadaljevanju je pojasnjeno in obdelano razlikovanje med predmeti izvršbe in sredstvi izvršbe, nedopustnost izvršbe in situacije, ko izvršilni postopek preide v pravdni. Prikazana je tudi aktualna uspešnost teka novih izvršilnih postopkov.

V drugem delu knjige so predstavljeni konkretni postopki vložitve predlogov za izvršbo v papirni in elektronski obliki s sprotnimi slikovnimi prikazi. Predstavljen je celoten novi elektronski sistem, spletna aplikacija in možnosti vstopa v sistem. Prikazane so možnosti dopolnitve predlogov za izvršbo in situacije, ko sodišče zavrže predlog za izvršbo.

V tretjem delu je podrobno pojasnjen postopek izdaje sklepa o izvršbi, njegove značilnosti, oblika in vsebina. Predstavljene so težave pri vročanju v praksi in sami načini vročanja ter nato še razdelana redna pravna sredstva (ugovor, pritožba) in pojasnjena možnost vrnitve v prejšnje stanje. V nadaljevanju je obdelana pravnomočnost sklepa o izvršbi in druge prednosti spletne aplikacije.

V četrtem delu je obdelana celotna oprava izvršbe. Opisan je postopek razširitve izvršbe, opravljanje poizvedb tekom postopka ter druga upnikova dejanja (odlogi, obračuni, sporazumi). Nato je pojasnjena še delna ustavitev izvršbe in prekinitev postopka.

V petem delu je obdelan konec postopka, in sicer ustavitev zaradi dokončnega poplačila ali iz drugih razlogov, ter pojasnjena pravica dolžnika do nasprotne izvršbe.

I. DEL

1. NA SPLOŠNO O IZVRŠBI ZA IZTERJAVO DENARNIH TERJATEV

1.1 SPLOŠNO O IZVRŠILNEM POSTOPKU

Izvršilni postopek je postopek, namenjen prisilni izvršitvi terjatve, ki izhaja iz izvršilnega naslova ali verodostojne listine. Njegova vloga v praksi je velika, saj je samopomoč v takšnih situacijah prepovedana. Tako za vsako prisilno izvršitev neke terjatve potrebujemo pomoč sodišča kot državnega organa. Postopek je sodni nepravdni postopek¹, saj gre za nesporno terjatev, ki jo je le treba prisilno izvršiti. V primeru, da med strankama nastane spor o terjatvi, se ju napoti na pravdo.

Kaj vse je izvršilni naslov, določa 17. člen Zakona o izvršbi in zavarovanju² (v nadaljevanju ZIZ), in sicer:

1. izvršljiva sodna odločba in sodna poravnava;
2. izvršljiv notarski zapis;
3. druga izvršljiva odločba ali listina, za katero zakon, ratificirana in objavljena mednarodna pogodba ali pravni akt Evropske unije, ki se v Republiki Sloveniji uporablja neposredno, določa, da je izvršilni naslov.

Pomembno je, da so zgoraj naštetih naslovi izvršljivi, to pomeni, da so postali pravnomočni in da je potekel rok za njihovo prostovoljno izpolnitev. Ni pa nujno vsaka odločba izvršljiva. Tako so predmet civilnega izvršilnega postopka v večini dajatvene sodbe, izdane v pravnem postopku, medtem ko že iz narave ugotovitvenih in oblikovalnih sodb izhaja, da niso primerne za postopek izvršbe.³

¹ Rijavec, V., Civilno izvršilno pravo, str. 43.

² Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ-UPB4), Ur. l. RS, št. 3/07, 93/07 (ZIZ-F), 28/09 (ZIZ-G).

³ Več o tem: Rijavec, V., Civilno izvršilno pravo, str. 43.

1.2. IZVRŠILNI POSTOPEK NA PODLAGI VERODOSTOJNE LISTINE

ZIZ nato v 23. členu določa, da se izvršba dovoli tudi na podlagi verodostojne listine.⁴ Zakon nato taksativno našteva listine, ki so v smislu ZIZ verodostojne za izterjavo denarne terjatve:

1. faktura (oziroma račun, za fakturo se šteje tudi obračun obresti)
2. menica in ček s protestom in povratnim računom, kadar je to potrebno za nastanek terjatve,
3. javna listina,
4. izpisek iz poslovnih knjig, overjen s strani odgovorne osebe,
5. po zakonu overjena zasebna listina in
6. listina, ki ima po posebnih predpisih naravo javne listine.

Pomembno je ločiti postopek na podlagi verodostojne listine od postopka za izterjavo terjatve na podlagi drugih izvršilnih naslovov. Postopek za izterjavo verodostojne listine je sedaj urejen na novo in je zanj možna tudi elektronska vložitev. Za izvršbo na podlagi izvršilnega naslova pa se postopek ni spremenil. Poudariti je treba tudi, da je izvršba na podlagi verodostojne listine možna samo za izterjavo denarne terjatve.

Postopek na podlagi izvršilnega naslova je vedno posledica nekega predhodnega postopka, v katerem je upnik pridobil določeno pravico, medtem ko je postopek na podlagi verodostojne listine po svojih značilnostih bistveno drugačen, saj pravica, ki izhaja iz nekega preteklega pogodbenega ali drugega razmerja med upnikom in dolžnikom, ni predhodno potrjena s strani sodišča. Zato se tudi sklep o izvršbi v obeh postopkih razlikuje. Sklep o izvršbi, izdan na podlagi predloga za izvršbo na podlagi verodostojne listine, vsebuje tudi kondemnatorni del, v katerem sodišče dovoli predlagano izvršbo in dolžniku hkrati naloži, da v roku 8 dni (če je verodostojna listina ček ali menica, pa 3 dni)⁵ skupaj

⁴ Lastnost verodostojne listine lahko določi tudi drug zakon.

⁵ Rijavec, V., Civilno izvršilno pravo, str. 135.

s pripadki poravna terjatev upniku.⁶ Dolžnik ima možnost ugovarjati terjatvi, ki se uveljavlja v takšnem postopku; v nasprotnem primeru postane tak sklep pravnomočen in se lahko prične faza izvršitve.

Postopek na podlagi verodostojne listine je v knjigi podrobno opisan in predstavljen po vseh posamičnih korakih. Še enkrat je treba poudariti, da je ta postopek bistveno drugačen, skrajšan in prirejen potrebam prakse. Postopkov na podlagi verodostojne listine je na naših sodiščih kar preko 90 odstotkov od vseh izvršilnih postopkov, zato je bilo nujno te postopke pospešiti in poenostaviti. Način, kako se je to izvajalo, je opisan v naslednjih poglavjih.

1.3 PRILAGAJANJE ZAKONODAJE

Za izvedbo informatizacije in avtomatizacije sodstva je bilo predhodno treba pripraviti pravno podlago. Glede na to, da se nanj nanaša cela vrsta predpisov, je bilo le-te treba prilagoditi novim potrebam, jih morebiti uskladiti med seboj ter za dodatne potrebe pripraviti dodatne ureditve.

Smisel izvršbe na podlagi verodostojne listine naj bi bil v tem, da bi se pospešila izvršba denarnih terjatev v primerih, ko je visoka stopnja verjetnosti o obstoju terjatve. S tem naj bi bila upniku dana možnost, da preskoči postopek za izdajo plačilnega naloga, in tako hitreje pride do poplačila. Zaradi številnih nerešenih vprašanj in pomanjkljive zakonske ureditve pa so nastale zahteve po reformi tega instituta.⁷

1.3.1. Projekt Lukenda

Projekt Lukenda je ciljno naravnan delovni načrt, ki ga je pripravilo Ministrstvo za pravosodje v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem in Vrhovnim državnim tožilstvom. Skupni cilj vseh predlaganih ukrepov je odprava sodnih zaostankov do 31. 12. 2010.⁸

⁶ V preteklosti je bil to postopek za izdajo plačilnega naloga.

⁷ Volk, D., Izvršba: kam z verodostojno listino, PP, št. 6, str. 20.

⁸ Več o tem: Ministrstvo za pravosodje, Projekt Lukenda: odprava sodnih zaostankov 2010, str. 3.

Glavni cilji, ki jih projekt predvideva, so naslednji:

- zagotovitev prostorskih pogojev v skladu s strategijo prostorskega razvoja,
- dodatna zagotovitev in angažiranje človeških virov za prehodno obdobje,
- stimulatивно nagrajevanje strokovnega osebja za odprave sodnih zaostankov.⁹

Poleg glavnih ciljev so v projektu naštetih tudi drugi cilji, izmed katerih je za obravnavano temo aktualen predvsem cilj popolne informatizacije sodišč, ki naj bi zagotovila informacijski sistem opozarjanja na približevanje izteka rokov in okrepitev notranje kontrole poslovanje. Cilj informatizacije zajema naslednje ukrepe:

1. vzpostavitev enotnega poslovnega okolja (urejevalniki besedil, elektronska pošta, internetni brskalniki)
2. informacijski sistem za spremljanje pravnih postopkov z razširitvijo na nepravdne in zapuščinske zadeve ter zadeve v gospodarskih sporih,
3. elektronska zemljiška knjiga,
4. informacijski sistem za spremljanje izvršilnih postopkov,
5. informacijski sistem za spremljanje sodnega registra.¹⁰

1.3.2 Zakon o izvršbi in zavarovanju

Temeljni zakon, ki ureja postopek izvršbe in zavarovanja, je Zakon o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju ZIZ¹¹), ki poleg izvršbe na podlagi izvršilnega naslova ureja tudi postopek izvršbe na podlagi verodostojne listine. Novela ZIZ-E¹² je v zvezi z izvršbo na podlagi verodostojne listine uvedla (obvezne) obrazce predlogov za izvršbo na podlagi VL, elektronsko poslovanje strank (upnikov) s sodiščem ter prenos pristojnosti glede odločanja o predlogih za izvršbe na podlagi VL.¹³

⁹ Projekt Lukenda: odprava sodnih zaostankov 2010, str. 4.

¹⁰ Projekt Lukenda: odprava sodnih zaostankov 2010, str.10.

¹¹ Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ-UPB4), v nadaljevanju ZIZ, Uradni list RS, št. 3/07.

¹² Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ-E), Uradni list RS, št. 115/06.

¹³ Povzeto po: Volk, D., Izvršba na podlagi verodostojne listine, PP, št. 3, str. 6.

Novela ZIZ-F¹⁴ je nato uredila še nekatera vprašanja in med drugim uvedla nova pravila glede plačila sodne takse za predlog za izvršbo na podlagi VL in za ugovor zoper sklep o izvršbi na podlagi VL, podrobneje določila krajevno pristojnosti sodišča (tako v dovolilnem delu kot za vodenje in odločanje v postopku po pravnomočnosti sklepa o izvršbi) ter pridobivanje osebnih podatkov o dolžniku in njegovem premoženju s povezovanjem z uradnimi evidencami in javnimi knjigami.¹⁵

Noveli ZIZ-F je sledila še novela ZIZ-G¹⁶, ki samo dodaja 11. točko 101. členu ZIZ, in tako ne vnaša drugih bistvenih sprememb.

1.3.3 Pravilnik kot podzakonski akt

Hkrati z uveljavitvijo novega sistema je bil sprejet še Pravilnik o obrazcih, vrstah izvršb in poteku avtomatiziranega izvršilnega postopka (v nadaljevanju Pravilnik)¹⁷, s katerim se je v izvršilni postopek uvedla sodobna tehnologija, s tem pa se je postopek informatiziral, poenostavil in pospešil. Predlogi za izvršbo in predlogi za nasprotno izvršbo se od 1. 1. 2008 pošiljajo na predpisanih obrazcih, predlogi, vloženi do vključno 31. 12. 2007, pa se obravnavajo še po starem in zanje ne veljajo tiste določbe Novel ZIZ-E in ZIZ-F, ki so povezane z uveljavitvijo Pravilnika.¹⁸

Pravilnik se nanaša izključno na izvršilne postopke na podlagi verodostojne listine in ne velja za izvršilne postopke na podlagi izvršilnega naslova. Takšni predlogi se ne vlagajo na obrazcu in zanje se ne uporablja informatiziran postopek.¹⁹

¹⁴ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ-F), Uradni list RS, št. 93/07.

¹⁵ Lajevec, Tratar; Izvršba po novem: priročnik za uporabo Zakona o izvršbi in zavarovanju v praksi, Legat consultor, str. 821.

¹⁶ Uradni list RS, št. 28/09.

¹⁷ Pravilnik o obrazcih, vrstah izvršb in poteku avtomatiziranega izvršilnega postopka, Uradni list RS, št. 121/07.

¹⁸ Volk, D., Izvršba na podlagi verodostojne listine, str. 7.

¹⁹ Volk, D., Izvršba na podlagi verodostojne listine, str. 6.

Pravilnik podrobneje ureja postopek prek predpisanih obrazcev ter postopke, v katerih se le-ti v informacijskem sistemu obdelujejo avtomatizirano. Poleg seznama vlog in drugih pisanj, ki se lahko pošiljajo po elektronski poti, ureja tudi vsebino in obliko obrazcev predlogov za izvršbo, pri čemer je ta oblika in vsebina obligatorna za vse postopke na podlagi verodostojne listine. Obrazci morajo biti izpolnjeni v skladu z Navodili za izpolnjevanje obrazcev, ki so priloga Pravilnika. Če upnik ne bo poslal predloga za izvršbo na predpisanem obrazcu, če le-ta ne bo pravilno izpolnjen oziroma če ne bo vseboval obveznih podatkov, se bo kot tak štel za nepopolnega in bo stranki poslan v popravo.²⁰

V zvezi s Pravilnikom, ki je uvedel obvezne obrazce, se tako v teoriji kot v praksi pojavlja vprašanje njegove zakonitosti in pravilnosti. Glede na to, da se na podlagi 15. člena ZIZ v izvršilnem postopku subsidiarno uporabljajo določbe Zakona o pravnem postopku (ZPP), določbe Pravilnika pa so velikokrat neuskkljene z določbami ZPP, se pojavlja vprašanje zakonitosti postopka izvršbe na podlagi verodostojne listine.²¹

1.3.4 Subsidiarna uporaba Zakona o pravnem postopku

Od sprejema Zakona o pravnem postopku (ZPP)²² v letu 1999 pa do danes je bil ZPP večkrat noveliran, in sicer z novelami:

- ZPP-A (Ur. l. RS, št. 96/2002),
- ZPP-B (Ur. l. RS, št. 2/2004),
- ZPP-C (Ur. l. RS, št. 52/2007),
- ZPP-D (Ur. l. RS, št. 45/2008).

Za področje informatizacije izvršilnega postopka je zelo pomembna novela ZPP-C, ki vzpostavlja pravno podlago, da izvršilni postopek sploh lahko poteka tudi na elektronski način. Zakon o pravnem postopku se namreč v izvršilnem postopku uporablja subsidiarno, kar pomeni, da se smiselno uporabi za vse situacije, ki v Zakonu o izvršbi in zavarovanju

²⁰ Več o tem tudi Volk, D., *Izvršba na podlagi verodostojne listine*, str. 6.

²¹ Povzeto po: Tekavec, J., (Ne)zakonitost elektronske izvršbe, PP, št. 47, str. 22.

²² Uradni list RS, št. 26/1999.

niso specifično urejene.²³ Prav slednje je razlog, da mora biti pravna podlaga ureditve elektronskega sistema vzpostavljena že v Zakonu o pravnem postopku.

Temeljni cilj ZPP-C je bil sprejet že 29. 5. 2007 in je zajemal informatizacijo pravnega postopka v najširšem smislu, to pomeni, da se je nanašal na uvedbo elektronskega poslovanja, ki zajema:

- elektronske vloge (ki jih zakon izenačuje s pisnimi),
- elektronske odločbe,
- elektronsko vročanje,
- elektronski vpogled v stanje vlog.

Poleg omenjenega zakon podrobneje pojasnjuje še možnost poravnave sodne takse z e-denarjem, pravila glede podpisa vloge z varnim elektronskim podpisom ali overjenim kvalificiranim potrdilom, vodenje elektronskih spisov itd.²⁴

Ureditev pred sprejemom novele ZPP-C še ni dajala nobene možnosti uveljavitve elektronskega poslovanja s sodiščem, zato je ta novela zelo pomemben korak k informatizaciji v celotnem civilnem postopku. Zadnje prečiščeno besedilo ZPP je bilo sicer sprejeto leta 2007 (ZPP-UPB3), temu pa je sledila novela ZPP-D.

Novela ZPP-D spreminja več kot 130 členov in prinaša vrsto novosti ter hkrati spornih vprašanj, nekaterih tudi glede postopka elektronskih izvršb. Ključne spremembe so številne, omenimo pa lahko zlasti:

- pristojnost okrajnega sodišča, saj je le-to pristojno za sojenje, če vrednost spornega predmeta ne presega 20.000 evrov (prej 2.000.000,00 SIT);
- spor majhne vrednosti kot spor, v katerem se tožbeni zahtevek nanaša na denarno terjatev, ki ne presega 2.000 evrov (prej 300.000,00 SIT).

²³ 15. člen Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ-UPB4).

²⁴ Glej tudi aktualne člene spremembe zakona – ZPP-C.

Novela ZPP-D je glede izvršbe povzročila težavo, denimo ko je dodala nov drugi odstavek 108. člena ZPP, po katerem se nerazumljiva ali nepopolna vloga zavrže, če jo je vložil odvetnik. Vprašanje nezakonitosti se nadalje pojavlja tudi pri vprašanju pooblaščenca upnika (odvetnika), saj sistem elektronske izvršbe ne omogoča, da bi se k predlogu za izvršbo priložilo tudi njegovo pooblastilo, temveč le, da se v obrazcu navede, da je bilo pooblastilo dano. Vprašanje pooblastila sicer ureja že sam ZIZ (40. člen), ki določa, da je treba v predlogu navesti, da je bilo pooblastilo dano, in ne določa, da pooblastila ni treba priložiti predlogu za izvršbo. V skladu s subsidiarno uporabo ZPP mora pooblaščenec pri prvem pravnem dejanju predložiti ali izkazati pooblastilo (prvi odstavek 98. čl. ZPP). Novela ZPP-D pa je dodala nov peti odstavek 98. člena ZPP, po katerem sodišče ne dovoli odvetniku, da začasno opravlja pravdna dejanja za stranko, če vlogi ni predložil pooblastila, ampak tožbo ali pravno sredstvo zavrže. S teoretičnega vidika je tako vprašljivo, če odvetniki od uveljavitve novele ZPP-D še lahko vlagajo predloge za izvršbo po elektronski poti.²⁵

1.3.5 Zakon o sodiščih

Za izvršbo na podlagi verodostojne listine je pomembno predvsem določilo 99. a člena Zakona o sodiščih²⁶, ki določa, da je za odločanje o predlogih za izvršbo na podlagi verodostojne listine in o ugovorih zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine na prvi stopnji krajevno izključno pristojno Okrajno sodišče v Ljubljani.²⁷

Težavo oziroma nejasnost²⁸ je povzročila sprememba Zakona o sodiščih – novela ZS-G, ki v 8. členu določa, da je ne glede na določbe Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo) o krajevni pristojnosti do uveljavitve sprememb zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje, in se nanašajo na krajevno pristojnost v

²⁵ Tekavec, J., (Ne)zakonitost elektronske izvršbe, str. 25.

²⁶ Zakon o sodiščih (ZS-UPB4), Uradni list RS, št. 94/07, 45/08 (ZS-H), 96/09 (ZS-I).

²⁷ Več o tem v poglavju o pristojnosti.

²⁸ Težava je odpravljena z noveli ZIZ-F.

izvršbi na podlagi verodostojne listine, v postopku izvršbe na podlagi verodostojne listine za odločanje o predlogih za izvršbo in za odločanje o vseh drugih vprašanjih v izvršbi do ugotovitve pravnomočnosti sklepa o izvršbi na prvi stopnji krajevno izključno pristojno Okrajno sodišče v Ljubljani.

Iz določbe 1. odst. 8. čl. ZS-G je torej jasno izhajalo, da je bilo že od 28. 7. 2007 za odločanje o predlogih za izvršbo na podlagi verodostojne listine izključno pristojno Okrajno sodišče v Ljubljani. Ne glede na dodatno pravno stališče Ministrstva za pravosodje, da je bil izključni namen te določbe le jasneje določiti razmejitev krajevne pristojnosti med okrajnimi sodišči v postopkih izvršbe na podlagi verodostojne listine pred in po izdaji sklepa o izvršbi, pa je bila, ob povsem jasnem določilu 1. odst. 8. čl. ZS-G, zmeda kar precejšnja, vse do uveljavitve Novele ZIZ-F, ki vsebuje določbo z enakim tekstom, kot ga ima 8. člen novele ZS-G. Ker je Novela ZIZ-F kasnejši zakon in uveljavitev spremenjene krajevne pristojnosti ponovno vezala na uveljavitev pravilnika, se nova določba 40. člena ZIZ o krajevni pristojnosti sodišča uporablja od 1. 1. 2008.

Problematika, ki se je pojavila pri oblikovanju teh predpisov, je povzročila kar nekaj težav in zapletov. Reakcija sodnikov je bila seveda vezana na zakon, in tako so se nekatere zadeve odstopale na Okrajno sodišče v Ljubljani, ki pa jih je prav tako zavračalo.²⁹ Omenjene situacije so pripeljale do številnih sporov o pristojnosti, ki jih je rešilo pristojno višje sodišče.³⁰

²⁹ Volk, D., Izterjava denarnih terjatev, seminarsko gradivo, GZS, Ljubljana 2007.

³⁰ Primer obrazložitve sodbe Višjega sodišča v Ljubljani (povzetek): II R 134/2007: »Okrajno sodišče v Brežicah je sklenilo, da ni krajevno pristojno za odločanje v tej zadevi in da bo po pravnomočnosti sklepa sodišče odstopilo zadevo krajevno pristojnemu Okrajnemu sodišču v Ljubljani. Pri tem se je sklicevalo na 8. člen ZS-G. Okrajno sodišče v Ljubljani je sprožilo kompetenčni spor, ker meni, da za rešitev spora ni pristojno ter da je za odločanje o predlogu za izvršbo pristojno Okrajno sodišče v Brežicah, glede na določbo 77. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju. Pri tem se sklicuje na pravno stališče Ministrstva za pravosodje št. 007-35/2006 z dne 1. 8. 2007. Za odločitev je pristojno Okrajno sodišče v Brežicah. V 1. odstavku 8. člena ZS-G je določeno, da je ne glede na določbe Zakona o izvršbi in zavarovanju (UPB, Ur. l. 03/07) o krajevni pristojnosti do uveljavitve sprememb zakona,

1.3.6 Zakon o sodnih taksah (ZST-1)

Od 1. januarja 2008 veljajo v izvršbi nove – fiksne sodne takse za vse vloge (ne glede na višino terjatve). Za novi postopek izvršbe na podlagi verodostojne listine, ki poteka na Centralnem oddelku za verodostojno listino Okrajnega sodišča v Ljubljani, velja bistveno spremenjen postopek plačila sodne takse (z navedbo sklicne številke, ko taksnemu zavezancu na sodišče ni več treba pošiljati dokazila, da je takso plačal).³¹

Višino sodnih taks za izvršilne postopke, začete do 1. 10. 2008, ureja novela ZIZ-E, ki v 75. členu določa, da se do uveljavitve sprememb zakona, ki ureja sodne takse in se nanašajo na plačilo sodnih taks v izvršilnem postopku, za določena posamezna dejanja plačujejo sodne takse v fiksnih zneskih.

Torej se, ne glede na določila Zakona o sodnih taksah (Uradni list RS, št. 20/04), v izvršilnem postopku, začetem do 1. 10. 2008, za predlog za izvršbo, v katerem je navedeno eno sredstvo izvršbe, plača taksa v višini 20 € (za vsako nadaljnje navedeno sredstvo izvršbe pa dodatna taksa v višini 5 €) ter taksa v višini 20 € za sklep o izvršbi. Končna višina sodne takse je (enako kot sedaj) odvisna od števila predlaganih sredstev izvršbe in znaša najmanj 40 €. Zakonodajalec je, v skladu z uvedbo elektronskega poslovanja, v noveli ZIZ-F uredil plačevanje sodnih taks

ki ureja izvršbo in zavarovanje, in se nanašajo na krajevno pristojnost v izvršbi na podlagi verodostojne listine, v postopku na podlagi verodostojne listine za odločanje o predlogih za izvršbo in za odločanje o vseh drugih vprašanih v izvršbi do ugotovitve pravnomočnosti sklepa o izvršbi na prvi stopnji krajevno izključno pristojno Okrajno sodišče v Ljubljani. V 2. odstavku istega določila pa je nadalje določeno, da je po ugotovitvi pravnomočnosti sklepa o izvršbi za vodenje in odločanje v izvršilnem postopku na prvi stopnji krajevno pristojno tisto sodišče, ki je krajevno pristojno za odločanje glede na dovoljeno sredstvo izvršbe. Že iz dikcije citirane določbe je možno zaključiti, da ta določba ne posega v določbe ZIZ glede obdelave predlogov za izvršbo v avtomatiziranem informacijskem sistemu, katere določbe pa glede na predhodno določbo 64. člena ZIZ-E še niso pričele veljati. Pričetek veljavnosti je odložen do uveljavitve podzakonskega predpisa, ki ga bo izdal minister, pristojen za pravosodje, in dejansko pomeni pričetek delovanja Centralnega oddelka za verodostojno listino pri Okrajnem sodišču v Ljubljani. Volja zakonodajalca izhaja nadalje še iz Poročevalca državnega zbora št. 63, 28. 6. 2002.

³¹ Volk, D., Takse pri izvršbi po novem, PP, št. 4, str. 6.

v postopku izvršbe na podlagi verodostojne listine ter z 40. a in 40. b členom uredil plačilo sodne takse za predlog na podlagi verodostojne listine ter plačilo sodne takse v drugih primerih (kadar ne gre za predlog za izvršbo). V obeh primerih se sodna taksa poravna po prej dodeljeni in sporočeni sklicni številki. Po splošnem pravilu³², ki se nahaja v predhodnih in končnih določbah ZST-1³³, se postopki, ki so se pričeli pred uveljavitvijo tega zakona (tj. pred 1. 10. 2008), dokončajo po dosedanjih predpisih in po dosedanji tarifi. Za izvršilne postopke, uvedene pred 1. 10. 2008, se tako v celoti uporabljajo določila ZIZ z novelama.

Za postopke, začete po 1. 10. 2008, pa v celoti velja nov ZST-1, ki s 43. členom prvega odstavka razveljavlja še: Zakon o sodnih taksah³⁴; 5. točko prvega odstavka 146. člena Zakona o zemljiški knjigi³⁵; 40. b člen Zakona o izvršbi in zavarovanju³⁶; Pravilnik o izdajanju in uporabi upravnih in sodnih kolkov³⁷, v delu, ki velja za sodne kolke; ter Sklep o uskladitvi vrednosti točke v Zakonu o sodnih taksah³⁸.

Določba o področju veljavnosti (2. člen) nadalje določa, da se sodne takse med drugim plačujejo tudi v postopku izvršbe in zavarovanja (razen za izvršitev odločb delovnih in socialnih sodišč v sporih delavcev iz delovnih razmerij oziroma v zvezi z delom) in da se za le-te od 1. 10. 2008 v celoti uporablja ZST-1.

ZST-1 ureja postopek plačevanja sodne takse po različnih taksnih tarifah, pri tem pa ne gre za manjše spremembe dotedanjega Zakona o sodnih taksah (Ur. l. RS, št. 20/2004), ampak za obsežno sistemsko spremem-

³² 39. člen ZST-1.

³³ Ur. l. RS, št. 37/08.

³⁴ Zakon o sodnih taksah, Ur. l. SRS, št. 30/78, 10/79, 36/83, 46/86, 34/88 in 1/90, ter Ur. l. RS, št. 48/90 – ZFJP, 14/91, 38/96, 20/98, 50/98 – odločba US, 70/00, 93/01, 99/02 – odločba US, 73/03 – odločba US in 121/03.

³⁵ Zakon o zemljiški knjigi, Ur. l. RS, št. 58/03.

³⁶ Zakon o izvršbi in zavarovanju, Ur. l. RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo in 93/07.

³⁷ Pravilnik o izdajanju in uporabi upravnih in sodnih kolkov, Ur. l. RS, št. 101/06, 50/07 in 126/07 – ZUT-G.

³⁸ Sklep o uskladitvi vrednosti točke v Zakonu o sodnih taksah, Ur. l. RS, št. 98/07.

bo, sprejeto z namenom zmanjšati sodne zaostanke. Ukrepi, ki naj bi zmanjšali sodne zaostanke in pospešili postopek, so izpeljanka iz temeljnih načel ZST-1, med katere uvrščamo načelo plačila enkratne sodne takse za postopek na posamezni stopnji, načelo o taksnem zavezancu, načelo vrnitve preveč plačane sodne takse, načelo odprave administrativnih ovir, načelo plačila takse zaradi zavlačevanja postopka ipd.³⁹

Po novem se, v skladu z načelom enotnosti takse, v postopku na posamezni stopnji plača enkratna sodna taksa, ki je dejansko seštevek več sodnih taks, predpisanih za posamezna dejanja. V postopku izvršbe to pomeni, da je v višino sodne takse za predlog za izvršbo všteta prejšnja sodna taksa za predlog z enim sredstvom izvršbe in taksa za sklep o izvršbi, ki se je prej zaračunavala ločeno. Le-ta pa je odvisna tudi od tega, ali gre za predlog za izvršbo, oddan po elektronski poti, ali pa za predlog, ki je oddan v papirnati obliki. Za prve je namreč predviden 20-odstotni popust, po katerem sodna taksa, če gre za predlog za izvršbo z zgolj enim predlaganim sredstvom izvršbe, znaša 36 €, za drugo in vsako nadaljnje navedeno sredstvo izvršbe pa še dodatna taksa v višini 5 €. Za predloge, vložene v pisni obliki, se plača taksa v višini 45 € ter 5 € za drugo in vsako nadaljnje navedeno sredstvo izvršbe.

Sodno takso je, ob nastanku taksne obveznosti, dolžan poravnati tisti, ki predlaga uvedbo postopka ali opravo posameznega dejanja (3. člen). Taksa se lahko plača v gotovini, z elektronskim denarjem ali drugimi veljavnimi plačilnimi sredstvi, na prehodni podračun, določen za plačevanje sodnih taks sodišča, ki je pristojno za opravo dejanja oziroma vodenje postopka. Po opravljenem plačilu taksni zavezanec ni dolžan dostavljati sodišču dokazil o plačilu (6. člen). Takse pa ni možno več poravnati s sodnimi kolki, saj jih ZST-1 v celoti ukinja.

Če prejme sodišče v postopku izvršbe in zavarovanja po pošti vlogo za začetek postopka, za katerega sploh ni plačana ali ni plačana vsa taksa,

⁹ Povzeto po: Predlog Zakona o sodnih taksah – prva obravnava, Ljubljana, 2007.

pošlje sodišče taksnemu zavezancu plačilni nalog, naj v osmih dneh od vročitve naloga plača dolžno takso (1. odstavek 34. člena). Zoper plačilni nalog je dopustno v osmih dneh od vročitve naloga vložiti ugovor iz razlogov, da je taksa že plačana ali da je sodišče takso napačno odmerilo. S sklepom, ki ga izda o ugovoru, sodišče prve stopnje (v 15 dneh) ugovoru ugotovi ali ga zavrne ali pa zavrže kot prepoznega, nepopolnega ali nedovoljenega (5. odstavek 34. člena).

Če kdo plača takso, ki je ni dolžan plačati, ali je plačal takso, večjo od predpisane, in tudi, kadar je plačal takso za sodno dejanje, ki ni bilo opravljeno, ima pravico do njene vrnitve. Sodišče, ki je odločalo v postopku na prvi stopnji, odredi vrnitev takse po uradni dolžnosti (36. člen).⁴⁰

Ob vložitvi predloga za izvršbo v papirnati obliki se upniku dodeli unikatna sklicna številka, ki je zapisana na predlogu. Če gre za elektronsko vložitev, se sklicna številka dodeli neposredno po oddaji predloga. Upnik mora poravnati sodno takso v roku 8 dni po oddaji predloga, sicer se mu predlog, če gre za elektronski obrazec, vrne v odložišče. Tak predlog lahko upnik ponovno aktivira, pri čemer mu sistem dodeli novo sklicno številko za plačilo sodne takse. Tudi če se upnik denimo zmoti samo pri eni številki dodeljene sklicne številke, tak predlog za izvršbo ne bo vložen, temveč bo moral upnik predlog ponovno aktivirati, pri tem mu bo dodeljen nov sklic, že plačano sodno takso pa lahko zahteva nazaj s pisno vlogo.⁴¹

Novost je tudi zaprtje računa za plačilo sodne takse za pravne osebe in s. p. (0110 0845 0100 713). Od 1. 1. 2009 se sodna taksa poravna na TRR, ki je bil prej določen zgolj za fizične osebe, torej na številko računa 0110 0845 0100 810.

⁴⁰ Več o ZST-1: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/2005/PDF/CIP/2008_06_24_gradivo_01_predstavitev_ZST-1.pdf, 23. 2. 2009.

⁴¹ V o tem v poglavju o stroških.

1.3.6.1 Oprostitev plačila sodne takse

Plačila sodnih taks so na podlagi 10. člena ZST-1 oproščeni država in državni organi, samoupravne lokalne skupnosti in organi samoupravnih lokalnih skupnosti, humanitarne organizacije ter tuja država in tuji državljani, če tako določa mednarodna pogodba ali če velja vzajemnost. Plačila sodnih taks so oproščene tudi invalidske organizacije v postopkih v zvezi z izvajanjem namena, za katerega so ustanovljene, in invalidi v postopkih, povezanih z diskriminacijo zaradi invalidnosti.

V zakonsko določenih primerih lahko sodišče stranko na njen predlog oprosti plačila sodne takse, ji dovoli obročno plačilo ali odlog plačila. Sodišče na podlagi 11. člena ZST-1 oprosti stranko plačila taks, če bi bila s tem plačilom občutno zmanjšana sredstva, s katerimi se preživlja sama ali se preživljajo njeni družinski člani. Sodišče lahko stranki odloži plačilo taks ali ji dovoli obročno plačilo, če bi bila s takojšnjim plačilom ali s takojšnjim plačilom v celotnem znesku občutno zmanjšana sredstva, s katerimi se preživlja sama ali se preživljajo njeni družinski člani. Čas odloga plačila oziroma skupni čas plačevanja obrokov ne sme biti daljši od 12 mesecev.

Odlog, oprostitev ali obročno plačilo lahko predlaga tudi podjetnik posameznik (v postopkih v zvezi z njegovo dejavnostjo) in pravna oseba, in sicer glede plačila taks za vloge, pri katerih je plačilo takse procesna predpostavka, če nima sredstev za plačilo takse in jih tudi ne more zagotoviti oziroma jih ne more zagotoviti takoj v celotnem znesku brez ogrožanja svoje dejavnosti.⁴²

O odlogu, oprostitvi ali obročem plačilu odloča sodišče vedno na predlog strank. Stranka mora predlogu priložiti pisno izjavo o svojem premoženjskem stanju in premoženjskem stanju svojih družinskih članov (v nadaljnjem besedilu: izjava o premoženjskem stanju⁴³), ki jo poda pod kazensko in premoženjsko odgovornostjo.

⁴² Glej 3. odst. 11. člena ZST-1.

⁴³ Vzorec izjave o premoženjskem stanju med prilogami.

Izjava o premoženjskem stanju za fizične osebe vsebuje podatke stranke in njenih družinskih članov o premoženju, prihrankih in dohodkih (dohodki in prejemi, ki so vir dohodnine, dediščine, darila in podobno) v Republiki Sloveniji in v tujini. Izjava o premoženjskem stanju za samostojne podjetnike in pravne osebe pa vsebuje podatke stranke o premoženju, denarnih sredstvih in dohodkih iz dejavnosti v Republiki Sloveniji in v tujini.

Če sodišče dvomi o resničnosti navedb v izjavi o premoženjskem stanju, jih po uradni dolžnosti preveri. V ta namen pridobi potrebne podatke iz uradnih evidenc in drugih registrov. Če gre za podatke, ki so davčna tajnost, jih sodišče pridobi pri pristojnem davčnem organu v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek. Če se o teh podatkih vodijo evidence ali registri v informatizirani obliki in je zagotovljena tehnična izvedljivost neposrednega dostopa do teh podatkov, jih sodišče pridobi pri upravljavcu evidence ali registra na podlagi neposrednega in brezplačnega elektronskega dostopa v skladu s predpisi, ki urejajo področje davčne tajnosti. Sodišče dostopa do teh podatkov z navedbo osebnega imena in naslova prebivališča stranke ali njenih družinskih članov, po potrebi tudi enotne matične številke ali davčne številke, namena pridobivanja podatkov in opravilne številke zadeve. Če sodišče ne more samo pridobiti podatkov, s katerimi bi preverilo resničnost navedb stranke v izjavi o premoženjskem stanju, jih mora predložiti stranka. Sodišče lahko o premoženjskem stanju stranke in njenih družinskih članov zasliši tudi nasprotno stranko.⁴⁴

V praksi sodišča vedno več in skrbno preverjajo premoženjska stanja strank. Večkrat jih tudi pozovejo, da po poteku določenega časa ponovno predložijo dokazila o premoženjskem stanju ali pa ga sama preverijo z opravo zgoraj opisanega postopka.

Sklep o oprostitvi, odlogu ali obročnem plačilu taks učinkuje od dne, ko je pri sodišču vložen predlog za oprostitev, odlog ali obročno plačilo,

⁴⁴ Glej 4. odstavek 12. člena ZST-1.

in velja za takse za vse vloge in dejanja, za katere je nastala taksna obveznost oziroma obveznost povrnitve takse drugemu udeležencu postopka tega dne ali pozneje, razen za takso zaradi zavlačevanja sodnih postopkov ter za takse po tarifnih številkah 3005, 7401, 7402, 8401 in 8402.⁴⁵ Takšen sklep učinkuje samo v postopku, za katerega je bil izdan, in se ne more uveljavljati na splošno za vse postopke.

Če sodišče med postopkom ugotovi, da je stranka sposobna poravnati svoje taksne obveznosti, lahko sklep razveljavi in stranki naloži plačilo sodne takse. Če sodišče ugotovi, da je razveljavitev sklepa o oprostitvi plačila sodne takse posledica neresničnih navedb stranke, lahko stranki naloži plačilo dvakratne takse.⁴⁶

Na podlagi 11. člena Pravilnika o obrazcih, vrstah izvršb in poteku avtomatiziranega izvršilnega postopka (Uradni list RS, št. 121/2007) upnik, ki je po zakonu oproščen plačila sodne takse, pošlje svojo matično številko Okrajnemu sodišču v Ljubljani, Centralni oddelek za verodostojno listino, Zaloška 59, 1000 Ljubljana. Na podlagi te številke bo na seznamu upnikov, ki so po zakonu oproščeni plačila sodnih taks, in bo informacijski sistem avtomatično zaznamoval oprostitev v elektronskem pisu.⁴⁷ V primeru, da upnik ni vpisan na seznam za oprostitev plačila sodne takse in želi le-to uveljavljati, mora predlog vložiti v papirnati obliki in predložiti zahtevane listine.

Izjavi o premoženjskem stanju je, če jo vlaga fizična oseba, potrebno priložiti še prilogo o premoženjskem stanju vsakega družinskega člana.

⁴⁵ Glej taksno tarifo v prilogi.

⁴⁶ Glej 3. odstavek 13. člena ZST-1.

⁴⁷ Glej Pogosta vprašanja in odgovori, https://covl.sodisce.si/pogosta_vprasanja.pdf, str. 5., 3. 3. 2010.

